

exempel, Brennan Breed, *Nomadic Text*, recenserad i *SEÅ* 80). Murphy åskådliggör mycket övertygande hur dessa olika moment (särskilt redaktion och reception) kan förstås som delar i samma process, men också hur denna process präglas av kampen för tolkningsföreträde. Studien tillbakavisar uppfattningen att skildringen av enskilda domarna endast genomgått en begränsad redaktion. Exempelen på reception är väl valda och relevanta. Teoretiskt är studien väl förankrad i Connells teori om multipla maskuliniteter och Kimmels idéer om maskulinitetens kris. Men det blir aldrig överlastat – fokus ligger hela tiden på materialet. Möjligen hade Murphy kunnat återknyta mer till Connell i sina slutsatser, om hur det som i en viss tid representerar hegemoni i en annan tid blir marginaliserat.

Murphy tar sin utgångspunkt i Gideoniternas bildande vid sekelskiftet 1900. Sammanslutningen lanserade ett lydnads- och skötsamhetsideal för kristna affärsmän, i kontrast till mindre gudaktiga kollegor. När jag skriver detta har Rysslands anfallskrig mot Ukraina pågått i åtta veckor. På nytt står rivaliserande maskuliniteter mot varandra: det råa övervåldets krigsmaskin mot det heroiskt kämpande fåtalet. Putin inlemmar Joh 15:13 i propagandan. Svenska teologer utropar återkomsten av ”den traditionella mannen” i Zelenskyjs gestalt (Heberlein, *Kvartal*, 13 mars 2022). Vi har inte lämnat barbariet bakom oss, inte heller fascinationen över krigshjälten. Murphys synnerligen välskrivna studie visar att redaktionshistoria kan vara rafflande och ha hög relevans för vår egen tid.

Mikael Larsson, Uppsala universitet

EMMANUEL NATHAN

Re-membering the New Covenant at Corinth:

A Different Perspective on 2 Corinthians 3

WUNT II/514, Tübingen: Mohr Siebeck, 2020, häftad, xiv + 207 sidor,

SEK 912, ISBN 978-3-16-157687-4

Re-membering the New Covenant at Corinth är en omarbetad version av författarens avhandling som lades fram 2010 vid Katholieke Universiteit

Leuven. Dess fokus ligger på förbundstemat i 2 Kor 3, särskilt i relation till läsningar inom det nya perspektivet på Paulus. Författaren återkommer till frågor om kontinuitet och diskontinuitet, både gällande Paulus förståelse av förbund och gällande olika forskares beskrivning av denna. En genomgående fråga i boken är huruvida Paulus i 2 Kor 3 ger uttryck för en negativ inställning till judendomen samtida med honom.

Bokens totalt elva kapitel rör sig från att introducera studiens övergripande frågor och redogöra för delar av forskningen kring denna (kapitel 1–3), via en närläsning av 2 Kor 3 (kapitel 4), vidare till att presentera ett antal sociologiska perspektiv kopplade till frågor om minnesforskning och identitetstransformation (kapitel 5–9), för att till slut presentera dess slutsatser (kapitel 10–11).

Det inledande kapitlet lyfter frågan om Paulus roll i ”the parting of the ways”, det vill säga separationsprocessen mellan judendomen och den framväxande rörelsen av kristustroende. Denna sätts i relation till utvecklingen av det nya perspektivet på Paulus, framförallt med utgångspunkt hos E. P. Sanders och James Dunn. När det gäller det nya förbund (*καινή διαθήκη*) som omnämns i 2 Kor 3:6 är författarens läsning att Sanders betonar diskontinuitet i relation till det gamla förbundet (se *παλαιά διαθήκη*, 2 Kor 3:14) medan Dunn betonar kontinuitet. Nathan placerar sin egen studie någonstans mellan dessa två. En intressant notering från Nathan är att frågan om ”the parting of the ways” tidigare hängde tätt samman med den mer allmänna frågan om Paulus relation till judendomen, men att dessa med tiden har blivit två alltmer separata frågeställningar.

Kapitel två presenterar en mer ingående diskussion av förbundstemat hos Paulus i allmänhet och dess uttryck i 2 Kor 3 i synnerhet. Här lyfts dels den grundläggande frågan om hur viktig förbundssteologin är för Paulus och dels om huruvida det handlar om ett förbund eller två separata (ett för judar och ett för icke-judar). Dialogen sker främst med Dunn och Ellen Juhl Christiansen, vilka båda argumenterar för att förbund är en perifer kategori för Paulus. Nathans egen position är något

otydlig här, men han framhåller att det som kontrasteras i 2 Kor 3 är två tjänster (ministries) snarare än två förbund (covenants).

I det tredje kapitlet flyttas fokus ännu tydligare till 2 Kor 3 med hjälp av en noggrann redogörelse för Scott Hafemanns läsning av denna text. Denna sammanfattas av Nathan: "The problem for Paul, according to Hafemann, was thus not the Law, nor even the content of the old covenant, but instead the hardness of Israel's hearts" (48). Denna läsning, som präglas av ett eskatologiskt fokus, kontrasteras sedan med två mer traditionella lutherska tolkningar från Sigurd Grindheim och Frank Thielman. Bokens fjärde kapitel består därefter av en närläsning av 2 Kor 3, vilken lägger särskild vikt vid termerna *καταργέω* (3:7, 11, 13, 14) och *τέλος* (3:13).

I kapitel fem skiftar fokus till att introducera olika möjliga sociologiska läsningar som kan vara behjälpliga för studien. Här presenteras inledningsvis bidrag från Troels Engberg-Pedersen, Edward Adams och Francis Watson. Därefter lyfts ytterligare tre forskare som presenterat läsningar specifikt inriktade på identitetstransformation: David Horrell, William Campbell och Brian Tucker. Nathan har en tendens att presentera ett stort antal ingående beskrivningar av andra forskares bidrag. Jag ser det som ett uttryck för bokens heuristiska betoning i att hitta nya sätt att läsa 2 Kor 3, men kanske speglar det själva forskningsprocessen lite väl ingående. Denna tendens gör även att det finns en viss otydlighet – eller kanske snarare mångtydighet – kring författarens egen position. Här i bokens femte kapitel plockar Nathan upp flera metodologiska betoningar från varje forskare som beskrivs, vilket leder till att kapitlet avslutas med en lista på totalt sjutton (!) implikationer för studien.

I kapitel sex fokuserar Nathan återigen på texten i 2 Kor 3, nu genom att presentera fyra trender i synen på Paulus argumentation utifrån Skriften: (1) "Biblical Reasoning", (2) "Charismatic Exegesis", (3) "Eschatological Exegesis", samt (4) "Apocalyptic Discourse". Den apokalyptiska diskursen förespråkas av Nathan, som öppnar upp för möjligheten att sammanföra denna med insikter från mer eskatologiskt inriktade läsningar.

Bokens sjunde kapitel introducerar ytterligare en metodologisk aspekt, nämligen forskning kring minne och identitet. Första halvan av kapitlet ägnas åt att introducera bidrag från tre forskare; en som fokuserar på kristen identitet i judisk och grekisk-romersk kontext (Judith Lieu), en som tillämpar denna typ av teorier på evangelierna (Samuel Byrskog) och en som tillämpar dem på Paulus brev (Philip Esler). I kapitlets andra halva utvärderas möjligheterna att göra en läsning av 2 Kor 3 som bygger på att denna text konstruerar ett så kallat "counter-memory" gällande Mose i Paulus polemik mot motståndarna i Korinth.

I kapitel åtta ges ytterligare en genomgång av andra forskares bidrag, här kring teorier om socialt minne ("social memory"), både i allmänhet (Maurice Halbwachs, Jan och Aleida Assmann) och tillämpat på Nya testamentet (Minna Shkul, Rafael Rodriguez, Anthony Le Donne). Huvudfokus ligger på Le Donnes teoribildning kring så kallad "mnemonic refraction", ett begrepp som belyser hur (sociala) minnen genomgår anpassning och förändring.

I kapitel nio presenterar Nathan en läsning av 2 Kor 3 baserat på Le Donnes teori om en så kallad "mnemonic cycle." Denna process bygger på fyra steg: (1) "Mnemonic category of significance", en viss kategori – Paulus fall "det nya förbundet", (2) "Trajectory of refraction", befintliga tolkningar av denna kategori – eskatologiska tolkningar av det nya förbundet, (3) "New perspective", det nya som tillförs – i Paulus fall aspekten att det nya förbundet står i kontrast till det gamla, samt (4) "Localization", resultatet av den nya tolkningen – i Paulus fall en ny förståelse av det nya förbundet. Nathan sätter denna förståelse i relation till den som kommer till uttryck i 1 Kor 11:25 och konstaterar, i linje med Le Donnes teori, att det finns både kontinuitet och diskontinuitet mellan de två passagera.

Författaren argumenterar för att förändringen som sker gällande "det nya förbundet" mellan 1 Kor 11 och 2 Kor 3 har tydliga likheter med hur Mose framställs i 1 Kor 10 respektive 2 Kor 3. Denna slutsats utvecklas vidare i kapitel tio, där författarens tes är att Paulus framhåller sig själv som en andra Mose. Jämförelsen löper även åt andra hållet,

vilket innebär att uppfattningen av Mose förändras i ljuset av ”the ’pre-Christian’ Paul”.

I bokens elfte kapitel lyfter Nathan in den omdiskuterade relationen mellan skapelse och förbund hos Paulus, och läser den i ljuset av Paul Ricoeurs diskussioner kring ideologi och utopi. Utifrån detta återvänder författaren till den tidigare ställda frågan gällande ”the parting of the ways” och framhåller att Paulus inte aktivt framkallade denna, men att hans texter senare kom att påverka utvecklingen i denna riktning.

Sammanfattningsvis präglas boken av många olika spår och teman (det nya perspektivet, ”the parting of the ways”, förbund, identitet och minne) vilket gör att helhetsintrycket blir splittrat. Stort utrymme ges till forskare vars bidrag inte används i bokens analys. Samtidigt tillför Nathans studie ett antal intressanta och kreativa öppningar i diskussionerna kring 2 Kor 3, inte minst gällande olika typer av minnesteori. Här ligger bokens styrka, nämligen att kasta nytt ljus över både texten och andra forskares läsning av den.

Ludvig Nyman, Örebro teologiska högskola

JAN RÜCKL

*A Sure House: Studies on the Dynastic Promise to David
in the Books of Samuel and Kings*

Orbis Biblicus et Orientalis 281, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2016,
inbunden, vii + 356 sidor, SEK 1190, ISBN: 978-3-525-54407-5

Denna noggranna och väldokumenterade monografi diskuterar de texter i 1–2 Sam och 1–2 Kung i vilka Gud lovar att Davids dynasti ska vara för evigt. Boken har flera parallella mål: den är på en och samma gång en textkritisk, redaktionskritisk och teologisk studie.

Boken inleds med en hjälpsam diskussion om vikten av textkritik när det gäller 1–2 Sam. Materialet i 2 Sam 7 kan inte undersökas utan att diskutera dess mycket komplicerade textuella historia. Rückl är dock medveten om att inte alla finner en sådan undersökning vara inspirerande läsning (7). Rückl inkluderar även en god introduktion till olika definitioner av vad forskare menar med definitionen ”deuteronomistisk”. Han väljer själv att använda termen för att uttrycka generella